

การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ Community Lifelong Learning Management to Create a Learning Community

ธีระพงศ์ บุศรากุล¹
Thiraphong Butsarakul

บทคัดย่อ (Abstract)

การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้โดยชุมชน ในลักษณะเป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยการใช้ทรัพยากรในชุมชน เช่น ภูมิปัญหาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ถึงรากเหง้าและวิถีชีวิตในชุมชน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้จะต้องให้ผู้คนในชุมชนเกิดความตระหนักในการพัฒนาพื้นที่หรือชุมชนต่าง ๆ ซึ่ให้เห็นทิศทางในการแก้ปัญหาและการพัฒนาที่เน้นพื้นที่เป็นตัวตั้ง เน้นความร่วมมือและการเรียนรู้ร่วมกันเป็นเครื่องมือของการพัฒนา ซึ่งการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในชุมชนจะทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาไปสู่การเป็น “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community)” โดยแบ่งเป็น 4 แนวทาง ในการจัดการเรียนรู้ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุเพื่อการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนสำหรับกลุ่มสตรีเพื่อการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ 3) การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อขับเคลื่อนสังคมแห่งการเรียนรู้ และ 4) การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำสำคัญ (Keywords): การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต; ชุมชน; การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

Abstract

Management of community lifelong learning It is an activity to promote the learning process by the community. in the manner of lifelong education management By using community resources such as local landscape problems local learning resources tradition for students to learn about the roots and way of life in the community can be applied in life for a better quality of life And building a learning community must make people in the community aware of the development of various areas or communities, pointing out directions for problem

Received: 2023-04-24 Revised: 2023-06-22 Accepted: 2023-06-23

¹ นักวิชาการอิสระ independent academician

solving and area-based development. Emphasize collaboration and collaborative learning as tools of development. The development of the learning process in the community will enable the community to learn. and develop into "Learning Community" divided into 4 approaches for learning management, namely 1) lifelong learning management of the community for the elderly to create a learning community 2) lifelong learning management 3) Lifelong learning management to drive a learning society, and 4) Lifelong learning management to drive a learning community according to the Sufficiency Economy Philosophy.

Keywords: lifelong learning management; community; Building a learning community

บทนำ (Introduction)

สาระสำคัญของหมวดและมาตราที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาและแนวการจัดการศึกษา ในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ใน มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จัก เลือกรวมภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความ ต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน (พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553, 2564)

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในมาตรา 29 แสดงให้เห็นว่า ชุมชนสามารถมีการ จัดกระบวนการเรียนรู้ การศึกษา อบรมภายในชุมชน ในลักษณะเป็นการศึกษาตลอดชีวิตได้ โดย ผู้เขียนได้เสนอแนวทางในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนไว้ดังต่อไปนี้

1. จากมาตรา 7 ให้ชุมชนถ่ายทอดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้ด้วยตนเอง มีภาคภูมิใจในความเป็นไทย การประกอบอาชีพ รู้จักรักษาผลประโยชน์ของ ส่วนรวม ตลอดจนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมในชุมชน โดยใช้ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. ยึดหลักการจัดการศึกษาตลอดชีวิต คือ เป็นการเรียนรู้ของบุคคลจะเกิดขึ้นตลอดเวลา ทุกช่วงอายุ เพราะฉะนั้น เนื้อหาสาระที่เรียนรู้จะต้องมีความทันสมัย เหมาะสมกับสถานการณ์ บริบทของชุมชนและความต้องการของผู้เรียน และชุมชนจะต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการ เรียนรู้ หรือจัดการศึกษาให้กับบุคคลในชุมชน อาจเป็นลักษณะผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ปราชญ์ ชาวบ้าน ที่มีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ มาถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคคลในชุมชน

3. การจัดการศึกษาจะต้องมีการระดมทรัพยากรในชุมชน โดยเป็นการร่วมมือระหว่างบุคคล ครอบครัว องค์กรในชุมชน มีการระดมความคิดเพื่อให้เกิดเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของชุมชนได้

4. การจัดการศึกษาในชุมชนจะเป็นการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาให้สมาชิกในชุมชนมีภารกิจ หรือหน้าที่ในการจัดการศึกษาหรือมีส่วนร่วมกันทุกฝ่าย ผู้เขียนได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในชุมชนจากนักการศึกษา นักวิชาการ และสรุปมาเป็นแนวคิดดังต่อไปนี้

สกาวเดือน พิมพิศาล (2558) ได้สรุปแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ของชุมชนดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการจัดการศึกษาผ่านบทบาทของสถาบันทางสังคม เป็นการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่สถาบันทางสังคมได้จัดขึ้นเพื่อ กลุ่มอาสาสมัครของสังคมอยู่แล้ว สถาบันทางสังคมประกอบด้วย ครอบครัว วัด องค์กรชุมชนต่างๆ

2. แนวคิดการจัดการศึกษาผ่านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม เป็นการศึกษาความหมายและวิธีการปฏิบัติของคนในชุมชนที่ได้กระทำไว้แล้วนำมาเผยแพร่หรือตีความจนเป็นที่ยอมรับนับถือ ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติของชุมชน ต่อไป กล่าวคือ ชุมชนจะมีสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติร่วมกันอยู่แล้ว ซึ่งสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติ เหล่านั้นได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่า มีความหมายต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชน โดยใช้ระยะเวลา สืบทอดมายาวนาน สิ่งที่มีคุณค่านี้จะถูกเลือกสรร ส่วนที่มีประโยชน์แล้วดำรงรักษาถ่ายทอดต่อมา การถ่ายทอดอาจมาในลักษณะ ของขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมของชุมชน มีระเบียบวิธีเป็น แนวปฏิบัติอย่างชัดเจน เมื่อเวลาผ่านไป สิ่งที่ถ่ายทอดดังกล่าวจะมีการอธิบายและแปล ความในบริบทใหม่ ทำให้คุณค่าของสิ่งที่ตีงามเหล่านั้นถูกละเลยสูญหายไป

3. แนวคิดการใช้แหล่งการเรียนรู้ เป็นการใช้แหล่งภูมิปัญญาและทรัพยากร ธรรมชาติในชุมชน เช่น วัด ภูเขา สวนสัตว์ อุทยาน พิพิธภัณฑ์ หอสมุด แหล่งน้ำ โบราณสถาน เป็นต้น เป็นแหล่งการเรียนรู้ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้โดยตรง ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง และเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ผู้เรียนจะได้ศึกษาสภาพที่จริง ของสิ่งต่างๆ ที่อยู่ในชุมชน อาทิ พืชพันธุ์ไม้ พืชสมุนไพร ลักษณะของดิน หิน แร่ ทั้งแหล่งการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม สามารถใช้แหล่งการเรียนรู้ เหล่านี้มาหล่อหลอมคนในชุมชนท้องถิ่น ให้มีความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งต่างๆ ในชุมชน เป็นการสร้างเจตคติ ค่านิยม ความภาคภูมิใจ และอุดมการณ์ให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน

4. แนวคิดการจัดเวทีการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้โดยองค์กรชุมชนที่รวม ตัวกันเพื่อศึกษาปัญหาใดปัญหาหนึ่ง พร้อมทั้งแสวงหาวิธีการแก้ไข จัดเป็นกิจกรรม การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจให้สมาชิกในชุมชนอย่างทั่วถึง ชุมชนประกอบด้วย คนที่มีธรรมชาติหลากหลาย มีบทบาทที่สัมพันธ์กัน มีการเรียนรู้ ร่วมกัน วิธีการจัดเวทีการเรียนรู้เป็นวิธีที่มีการประสานงาน ประสานความคิด ซึ่งทำ ได้โดยการนำ ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและเป็นสิ่งที่สนใจร่วมกันของคนในชุมชน ศึกษาวิเคราะห์ร่วมกันให้เห็นถึงสภาพของปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา จากนั้นช่วยกันหาวิธีแก้ไขปัญหา แล้วร่วมกันแก้ไขปัญหา

5. แนวคิดการใช้โรงเรียนเป็นแหล่งการจัดการเรียนรู้ เป็นการให้โรงเรียน นำ สารระการ เรียนรู้ของชุมชนไปถ่ายทอดให้กับนักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจชุมชน ซึ่งจัดทำ ได้โดยการจัดการบริหาร โรงเรียนทั้งโรงเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน จัดบทเรียน หลักสูตรสถานศึกษา กิจกรรมส่งเสริม การเรียนรู้ และการเข้าไปมีส่วนร่วมการพัฒนา ชุมชน โรงเรียนมีหน้าที่จะต้องสร้างพลเมืองใหม่ให้มี คุณสมบัติตามที่สังคมต้องการ โดยถ่ายทอดคุณค่า ความรู้ที่มีอยู่ของชุมชน สร้างคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ ฝึกฝนทักษะ เตรียมตัวผู้เรียนเพื่อในอนาคต นอกจากนี้ยังเป็นผู้นำ ในการแก้ไขปัญหาที่ เกิดขึ้นใน ชุมชน โรงเรียนจึงเป็นผู้นำการถ่ายทอดบริบทของชุมชนและรักษาชุมชน

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้ของชุมชน หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างให้ เกิดกระบวนการเรียนรู้โดยชุมชน ในลักษณะเป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยการใช้ทรัพยากร ในชุมชน เช่น ภูมิปัญหาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ ถึงรากเหง้าและวิถีชีวิตในชุมชน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ขึ้น

ผู้เขียนได้ศึกษาตัวอย่างแนวคิดและคำจำกัดความของการเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือการศึกษา ตลอดชีวิตที่ให้ไว้โดยนักการศึกษาและองค์กรต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2545) มาตรา 4 ได้ให้ความหมายของ การศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง การศึกษาที่เกิดจากการ ผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างไร

สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล (2558) ได้สรุปว่า การศึกษาตลอดชีวิต เป็นการศึกษาที่ สนับสนุนส่งเสริมให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตั้งแต่เกิดถึงตาย เป็นการจัด การศึกษาที่ผสมผสานและเชื่อมโยงรูปแบบการจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน นอกระบบ โรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยเข้าด้วยกันเพื่อช่วยพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของ ประชาชนทุกคนให้มีความพร้อมทุกด้านและสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากการ เปลี่ยนแปลงของสังคมยุคปัจจุบัน อีกทั้งเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้สังคมเป็นสังคมแห่งการ เรียนรู้

UNESCO (1968) ได้ให้ความหมาย การศึกษาตลอดชีวิต สรุปเป็นประเด็นได้ คือ การศึกษาตลอดชีวิตในระยะแรกได้นำมาใช้ในลักษณะของการให้การศึกษาต่อเนื่องแก่ผู้ที่ออกจาก โรงเรียนแล้ว (หรืออาจจะเรียกว่าผู้ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่) แต่ในปัจจุบันนี้ความหมายของการศึกษาตลอด ชีวิตจะครอบคลุมกว้างขวางกว่า กล่าวคือ จะครอบคลุมกระบวนการจัดการศึกษาในภาพรวมเป็น การจัดการศึกษาที่สนองความต้องการทางการศึกษาของแต่ละบุคคลและกลุ่มจะครอบคลุมตั้งแต่ การศึกษาสำหรับเด็กไปจนถึงการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่อย่างเป็นทางการต่อเนื่องการศึกษาจะไม่ สิ้นสุดลงที่การสอบและการได้รับประกาศนียบัตรจากสถาบันการศึกษาแต่ควรจะเป็นกระบวนการ ต่อเนื่องไปตลอดชีวิต

สรุปได้ว่า การศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง การจัดการศึกษาทั้งระบบในโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยที่เป็นกระบวนการให้แก่ประชาชนทั่วไปทุกเพศทุกวัยไม่จำกัดอายุได้เรียนรู้ทุกช่วงเวลาของชีวิตเพื่อก่อให้เกิดทักษะ ความรู้ การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิตโดยมุ่งให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถดำเนินชีวิตและปรับตัวให้ทันกับบริบทของสังคมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข

หลักการของชุมชนแห่งการเรียนรู้

หลักการของชุมชนแห่งการเรียนรู้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2564)

1. หลักการมีผู้นำที่ดี ชุมชนแห่งการเรียนรู้จะต้องมีผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการ การประสานงานและการกระตุ้นให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
2. หลักการมีกรรมการชุมชนที่มีจริยธรรมและมีการบริหารจัดการชุมชนที่ดี ชุมชนแห่งการเรียนรู้ต้องมีกรรมการชุมชนที่เข้มแข็ง มีความมุ่งมั่น มีคุณธรรมจริยธรรม บริหารงานโปร่งใส
3. หลักการมีส่วนร่วม ชุมชนแห่งการเรียนรู้ต้องเปิดโอกาส และสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตาม มีความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชน มีสมาชิกชุมชนที่มีคุณภาพและมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม เข้ามาร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบในทุกกระบวนการ
4. หลักของผู้มีส่วนได้เสีย มีการสร้างความรู้สึกในชุมชนถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน สร้างความตระหนักถึงการดูแล รักษา ทะนุถนอม การจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ สื่อ เพื่อสอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน เพื่อใช้งานศูนย์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและเป็นส่วนของกลุ่มหรือชุมชน ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ช่วยเหลือ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้การแลกเปลี่ยนเหตุการณ์ ความคิดเห็น ความรู้ อารมณ์ และความรู้สึกนึกคิด (shared events and emotional connections)
5. หลักการเรียนรู้ร่วมกัน มีการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้นำผลเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติซึ่งเป็นวิถีร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการเรียนรู้เพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง จะต้องมีการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งต้องมีการถ่ายทอดความรู้ระหว่างชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
6. หลักความสนใจ เนื้อหาสาระเป็นเรื่องที่สนใจร่วมกัน หรือมีวัตถุประสงค์เดียวกัน (fulfillment of individual needs) มีศักยภาพความพร้อมในเรื่องพื้นฐานอาชีพ จะต้องมีความเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองและมีความสามารถในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจ จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะและทักษะความพร้อมในการประกอบอาชีพ โดยใช้ความรู้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เกิดกรรมวิธี หรือสิ่งใหม่ หรือพัฒนาให้ดีกว่าเดิม

7. หลักการสร้างระบบการจัดเก็บและการนำมาใช้ขององค์ความรู้ที่ดี มีระบบการจัดเก็บความรู้ทั้งความรู้ที่มีอยู่ภายในชุมชนและความรู้ภายนอกชุมชน รวมทั้งต้องรู้จักสร้างและนำความรู้ที่มีอยู่มาใช้ในการพัฒนาต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ เข้าใจได้ง่าย

8. หลักการสร้างเครือข่ายและการติดตามผล มีการสนับสนุนเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อสามารถประสานเกื้อกูลกันระหว่างศูนย์การเรียนรู้กับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเครือข่ายระหว่างศูนย์การเรียนรู้อื่นๆ มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและนอกชุมชน ต้องมีความร่วมมือในด้านทุน กิจกรรม วิชาการ องค์ความรู้ การตลาด ฯลฯ มีการจัดการกลุ่มและเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพให้เกิดการพัฒนาอย่างเชื่อมโยง ประสานเกี่ยวเนื่อง ประเมินและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมการพัฒนาในทุกบริบท

ลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้

ชุมชนในฐานะหน่วยทางสังคม แบ่งออกได้หลายลักษณะ ได้แก่ การแบ่งตามจำนวนประชากร เช่น หมู่บ้าน เมือง นคร การแบ่งตามพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น ชุมชนอุตสาหกรรม ชุมชนการปกครอง การแบ่งตามหน่วยการปกครอง เช่น หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ การแบ่งตามความสัมพันธ์ของคนในสังคม เช่น ชุมชนชนบท ชุมชนเมือง การแบ่งตามลักษณะกิจกรรมทางสังคม เป็นต้น ชุมชนจึงไม่ได้หมายความว่าอยู่กับที่แต่จะมีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ความเป็นชุมชนก็ไม่ได้มีหน่วยเดียว แต่เป็นสายใยของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นต่อจากความสัมพันธ์ต่างๆ และมีเครือข่ายของความสัมพันธ์ที่ซ้อนทับกันอยู่ การสร้างความเป็นชุมชนจึงเป็นการแสดงออกถึงความเป็นตัวตน และเป็นการโต้ตอบของคนในชุมชนหรือสังคม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ผู้คนได้ยกระดับความรู้ ความสามารถ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้เริ่มต้นพัฒนามาจากชุมชนในความหมายที่เป็นหน่วยทางสังคมและได้รับการพัฒนาให้สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และต่อมาเกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่หลากหลายประเภท สามารถจำแนกประเภทชุมชนแห่งการเรียนรู้ออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ดังนี้ (สนอง โลหิตวิเศษ, 2559)

1. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ (Community-based Learning) ชุมชนแห่งการเรียนรู้นี้เป็นชุมชนตามแนวคิดชุมชนที่เป็นหน่วยทางสังคม เป็นหน่วยการปกครอง ประกอบด้วย อาณาบริเวณที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนรวมกัน และมีระบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก เช่น ครอบครัว เครือญาติ มิตรสหาย เศรษฐกิจ วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น ชุมชนมีกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีแหล่งการเรียนรู้ เช่น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตัวอย่าง ชุมชนแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตโคมินกันของประเทศญี่ปุ่น (Kominkan CLCs : Kominkan Community Learning Centers) ที่มีชื่อเสียงทั่วโลกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องที่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและสังคมของคนญี่ปุ่นทั่วประเทศ ชุมชนต้นแบบแห่งการเรียนรู้ของประเทศไทย

2. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC: Professional Learning Community) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือการรวมตัว รวมใจ รวมพลัง ร่วมมือกันของครู ผู้บริหาร และนักการ

ศึกษา แสวงหาด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงผลการเรียนของผู้เรียนหรืองานวิชาการของโรงเรียน วิทยาลัย หรือ มหาวิทยาลัย เป้าหมายอยู่ที่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง พัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อผู้เรียนเป็นสำคัญ การรวมตัวกัน การเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลง เหล่านี้ เป็นไปได้ยากที่จะทำเพียงลำพัง แต่หวังผลให้ขับเคลื่อนทั้งระบบโรงเรียน จำเป็นต้องสร้างความเป็นชุมชน เพื่อการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งความเป็นสถาบันหรือโรงเรียน ชุมชนที่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพ จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีฉันทะ และศรัทธาในการทำงาน บรรยากาศการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนกัลยาณมิตรทางวิชาการ ที่มีลักษณะความเป็นชุมชนแห่งความเอื้ออาทร อยู่บนพื้นฐานอำนาจทางวิชาชีพ และ อำนาจเชิงคุณธรรม องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นแนวคิดเชิงวิธีการหรือกระบวนการที่มีการดาเนินการปฏิบัติร่วมกันในชุมชน ซึ่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะสะท้อนเป็นคุณลักษณะหรือเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชนตามธรรมชาติความเป็นจริงของชุมชนนั้นๆ ซึ่งมีบริบทที่แตกต่างกันไป แต่เป็นกระบวนการที่เอื้อให้เกิดการรวมใจ รวมตัว รวมแรง และรวมปัญญา ร่วมกันของครู ผู้บริหาร นักการศึกษาในชุมชนเพื่อทำงานแบบมุ่งรวมพลังเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ของครูสู่คุณภาพผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ

3. ชุมชนนักปฏิบัติ (CoP: Community of Practice) ชุมชนนักปฏิบัติ หรือ ชุมชนแนวปฏิบัติ เป็นกลุ่มคนที่มารวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีขึ้น ส่วนใหญ่การรวมตัวกันในลักษณะนี้มักจะมีมาจากคนที่อยู่ในกลุ่มงานเดียวกัน หรือมีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน ซึ่งความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ระหว่างกันเป็นสิ่งสำคัญ CoP เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการจัดการความรู้ มีการจัดการสภาพแวดล้อม ให้เอื้อต่อการสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และใช้ความรู้ของคนในชุมชน สมาชิกมาเข้าชุมชนด้วยความสมัครใจ สมาชิกเป็นผู้กำหนดกิจกรรมต่างๆ ที่จะทำ และส่วนใหญ่มีการจัดการตนเอง (self-managed) สมาชิกสามารถเข้าหรือออกจากชุมชนเมื่อไรก็ได้ และสลายตัวเองเมื่อสมาชิกเห็นสมควร

4. ชุมชนการเรียนรู้เชิงเสมือน (VLC: Virtual Learning Community) ชุมชนการเรียนรู้เชิงเสมือน หรือ ชุมชนในรูปแบบใหม่ (virtual community perspective) หรือ ชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ (online learning community) คือกลุ่มคนที่เข้ามาร่วมปฏิสัมพันธ์โดยมีเป้าหมายและพันธกิจร่วมกัน ผ่านกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนและแลกเปลี่ยนความรู้ของตนเอง และพัฒนาองค์ความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาที่ได้รับเพื่อสร้างระบบการเรียนรู้สังคมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ชุมชนการเรียนรู้เชิงเสมือนเกิดจากการมี ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในพื้นที่ไซเบอร์ (cyber space) เป็นรูปแบบชุมชนที่มีความหลากหลายโดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงเครือข่ายของผู้คนเข้าด้วยกัน เป็นศูนย์กลางการสื่อสารที่ทำให้ผู้คนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ประสบการณ์ร่วมกัน ในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับสากล ตัวอย่างชุมชนการเรียนรู้เชิงเสมือน เช่น เครือข่ายทางสังคมต่างๆ ที่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการใช้แอปพลิเคชัน เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ เป็นต้น

5. ชุมชนแห่งการเรียนรู้เฉพาะสาขา (Learning Community in Specific Fields) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามความต้องการเฉพาะสาขา หรือ เฉพาะเรื่อง เช่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ การสร้างรายได้ ผู้ประกอบการ การพัฒนาชุมชน การสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม การรู้หนังสือ การส่งเสริมพลังอำนาจ การกำหนดนโยบาย การจัดการ และการพัฒนาความสามารถ เป็นต้น

ผู้เขียนขอแนะนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ แต่ละกลุ่ม เป้าหมาย จากที่ผู้เขียนได้ทำการสังเคราะห์และนำเสนอในแต่ละประเด็นในรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวทางการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุเพื่อการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 แนวทางการจัดการความรู้ในการสร้างเครือข่ายการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ภาครัฐและทุกฝ่าย เอื้อความรู้ซึ่งกันและกัน ให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อขับเคลื่อนและพัฒนาส่งเสริมให้เรียนรู้ในชุมชนมากยิ่งขึ้น ตลอดจนสร้างความตระหนัก วางแผน ดำเนินการ ติดตามผลการดำเนินงาน มีผู้นำที่เข้มแข็ง โดยมีการจัดประชุมผู้นำชุมชน ผู้ที่เป็นแกนนำเพื่อนำไปขยายผลให้คนในชุมชนโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการมาอบรมให้ความรู้กับคนในชุมชนจัดเสวนาแลกเปลี่ยนกับคนในชุมชนร่วมคิดร่วมทำ

การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และได้หาประสบการณ์จากภายนอก นอกเหนือจากการพักผ่อนอยู่ที่บ้านและยังช่วยเสริมสร้างสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีกิจกรรมต่าง ๆ ให้ ได้ทำร่วมกัน มีการจัดตั้งเป็นชมรมต่าง ๆ เช่น ชมรมการออกกำลังกาย จะมีการออกกำลังกายและพูดคุยกันเพื่อผ่อนคลาย การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม โดยการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน จัดตั้งเป็นชมรมผู้สูงอายุจะมานั่งรวมกัน เช่นการเล่นหมากรุก และเพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงสืบทอดต่อไป โดยการที่มีการจัดตั้งเป็นชมรม ต่าง ๆ แต่ละคนนำความรู้ความสามารถของตนเองที่มีนำไปให้ความรู้กับนักเรียน เช่น การจักสาน การเล่นกลองยาว เขาสามารถถ่ายทอดความรู้เหล่านี้ให้กับลูกหลานในชุมชนได้

1.2 แนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ต้องร่วมมือกับชุมชนในการจัดการเรียนรู้ มีการประชุมและสร้างความเข้าใจกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การวางแผน การดำเนินงานการประเมินผลการดำเนินงาน และสรุปการดำเนินงานพร้อมทั้งประชุมเพื่อหาแนวทางแก้ไข โดยจัดให้มีห้องสมุด มีวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญ และมีการวิเคราะห์ปัญหาใน และหาทางเลือกในการแก้ปัญหาและมีการเลือกสื่อที่จะนำไปใช้ในการขับเคลื่อนการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนสามารถพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีสำหรับการทำงานและการดำเนินชีวิต

1.3 กระบวนการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ควรมีลักษณะเป็นการดำเนินตามศาสตร์พระราชารองการเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ทุกคนมีโอกาสเรียนรู้อย่างอิสระไม่ต้องมีกฎเกณฑ์เหมือนการศึกษาในระบบ มีลักษณะเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เช่น การจัดประชุมเสวนา และควรมีลักษณะที่ช่วยเสริมสร้างความรู้ให้กับคนในชุมชนเพื่อให้เกิดทักษะและให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ควรมีการจัดการศึกษาได้ทั้ง ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ สโมสร ศาลาประชาคม วัด ที่ทำงาน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีบริการข่าวสาร ข้อมูล ต่างๆ เพื่อเป็นแหล่งความรู้ให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง และในทุก ๆ สัปดาห์ ควรมีการรวมตัวกันมาทำกิจกรรมร่วมกันหรือมีการพบปะกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และเพื่อผ่อนคลายความเครียด

1.4 เครือข่ายการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ประสบความสำเร็จได้นั้นต้องคำนึงถึงสภาพทางสังคมและมีการประสานพัฒนาชุมชน องค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ ใน เช่น การสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องออกกำลังกายให้ชุมชนต่าง ๆ มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาให้การสนับสนุน ด้านเงินทุน โดยสรุปเครือข่ายการศึกษาตลอดชีวิตควรประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน โรงเรียน วัดและชุมชน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องในชุมชนทุกภาคส่วน

1.5 ปัจจัยส่งเสริมการขับเคลื่อนและพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ จะต้องประกอบด้วย บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ งบประมาณ หน่วยงานภาครัฐ ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กร/หน่วยงานทุกภาคส่วนในชุมชน เช่น วัด บ้าน ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สโมสร สมาคม เป็นต้น - มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย - แหล่งเรียนรู้ในชุมชน - สื่อ เช่น ครู วิทยากร วิทยุ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ แบบเรียน การประชุม การอบรม เป็นต้น องค์กรและหน่วยงานทุกภาคส่วนที่ช่วยให้การสนับสนุนเพื่อพัฒนาชุมชน จัดอบรมให้ความรู้จัดการประชุมเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน มีสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ที่ช่วยในการสนับสนุนในด้านต่างๆ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีการเชิญวิทยากรมาอบรม ประชุม เสวนาและมีสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยให้ความรู้กับคนในชุมชนส่งผลให้คนในชุมชนเกิดความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันอย่างเป็นธรรมชาติที่สำคัญผู้นำจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในชุมชน รวมทั้งการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีกับคนในชุมชน ตลอดจนควรมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีเสรีภาพ ความสุขและศักยภาพการเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความสมัครใจอันก่อให้เกิดพลังและปัญญาร่วมกัน สามารถนำชุมชนไปสู่ความสำเร็จได้มีการสร้างบรรยากาศภายในชุมชนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ผู้นำคอยอำนวยความสะดวกให้คนในชุมชนได้เรียนรู้จากประสบการณ์และเหตุการณ์จริง และควรมีการสนับสนุนจากรัฐบาลหรือหน่วยงานต่างๆ การสนับสนุนคนในชุมชน ในรูปแบบต่างๆ เช่นการให้ความรู้เพิ่มเติม การจัดอบรม หรือการพาไปศึกษาดูงานเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนสำหรับกลุ่มสตรีเพื่อการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดและหลักการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนสำหรับสตรีเพื่อการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ การศึกษาในระบบโรงเรียนจะต้องไม่สิ้นสุดเพียงเมื่ออยู่ในโรงเรียนแต่จะต้องจัดให้บุคคลเมื่อจบการศึกษาจากโรงเรียนไปแล้วสามารถเข้ามาเรียนได้อีก กล่าวคือ โรงเรียนจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้เตรียมความพร้อมด้านความรู้ความสามารถ และปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อให้ นักเรียนสามารถมีทัศนคติ แรงจูงใจที่จะใฝ่รู้ และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองหลังจากจบการศึกษาจากโรงเรียนแล้ว โดยทุกหน่วยงานในสังคมมีบทบาทในการจัดการศึกษา อาทิ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ สโมสร ศาลาประชาคม วัด ที่ทำงาน เป็นต้น อันเป็นการจัดการเครือข่ายการเรียนรู้ของสถาบันการศึกษา องค์กรภาครัฐ และเอกชน เป็นการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เช่น บริการข่าวสาร ข้อมูล ต่างๆ เพื่อเป็นแหล่งความรู้ให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง การจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน ควรจะจัดหลักสูตรในลักษณะของการบูรณาการ สอดคล้องกับวิถีชีวิตและประสบการณ์ของผู้เรียน เพื่อ เสริมทักษะ ความรู้ และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยให้ถือการงาน หรือ ชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิตจะต้องครอบคลุมบทบาทของมนุษย์ ตั้งแต่เกิดจนตายตั้งแต่ชีวิตส่วนบุคคล ครอบครัว การงาน การพักผ่อน สังคมการเมือง เศรษฐกิจ ฉะนั้นจะต้องพัฒนาให้มีเครื่องมือที่จะเรียนรู้ สามารถใช้แหล่งวิทยากร มีแรงจูงใจที่จะคิดศึกษาหาความรู้ไปตลอดชีวิต การศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยจะต้องเกื้อกูลกัน สังคมจะต้องส่งเสริมให้มีแหล่งวิชาที่ทุกคนมีโอกาสใช้สื่อทุกประเภท และศึกษา หาความรู้จากแหล่งต่างๆ อาทิ ห้องสมุด วิทยุ โทรทัศน์ และแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตได้นำไปใช้โดยจัดการศึกษาตลอดช่วงอายุของบุคคลในรูปแบบต่างๆ ทั้งในระบบโรงเรียน นอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้จะต้องปรับโครงสร้างขององค์กรที่จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย หลักการศึกษาตลอดชีวิตโดยยึดการบูรณาการความเสมอภาค ความเป็นประชาธิปไตย และความสอดคล้องกับวิถีชีวิต การศึกษาตลอดชีวิตเป็นหลักการจัดให้แก่ทุกคนให้ได้มีทักษะชีวิต ทักษะการอาชีพ และคุณภาพชีวิต ภายใต้เศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอดี ส่งเสริมสนับสนุนนวัตกรรมใหม่ ให้ทุกคนได้เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ทุกเวลา ทุกโอกาส การขยายตัวของการศึกษาทุกรูปแบบ โดยวิธีการเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่หลากหลาย ขยายการศึกษาหลากหลายรูปแบบ มีกิจกรรมให้มีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์ของชุมชน

2.2 การจัดการเรียนรู้กับการสร้างสังคมเครือข่ายการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับสตรี เพื่อขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ เป็นการให้โอกาสทางการศึกษาตลอดช่วงชีวิตของประชาชนในการเรียนรู้ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ให้ประชาชนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะอาชีพและมีคุณภาพในการดำรงชีวิตอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตจนกระทั่งตาย การพัฒนาด้านการศึกษาให้แก่ประชาชนทุกช่วงวัยเพื่อนำไปสู่การเติบโตของบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ ประชาชนทุกช่วงวัยสามารถดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งมีความมั่นคงและมีความมั่งคั่งของชาติอย่างยั่งยืน

2.3 แนวทางการจัดความรู้การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสตรี ควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องต่อความต้องการ จัดกิจกรรมให้ต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ และมีช่องทางในการติดต่อสื่อสารในลักษณะเวทีแกนกลางและเวทีชาวบ้าน การศึกษางานเป็นต้น การจัดศูนย์เรียนรู้ในชุมชนให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประชาสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนทุกรูปแบบรวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วย มีการจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องสร้างคนในชุมชนให้ตื่นตัวและเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

2.4 กระบวนการพัฒนาชุมชนสำหรับสตรี การพัฒนาศักยภาพของสตรีให้มีระดับการศึกษา ทักษะ และความรู้ ที่เพียงพอต่อการ ประกอบอาชีพที่มั่นคง ควรจะส่งเสริมดังต่อไปนี้

2.4.1 ส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางสมองเท่าเทียมกลุ่มผู้ชาย

2.4.2 ส่งเสริมและสนับสนุนสตรีทุกคนเรียนรู้จบการศึกษาภาคบังคับและส่งเสริมให้เด็กที่ยังไม่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกโรงเรียนการศึกษาตามอัธยาศัยที่ได้มาตรฐานเพื่อเปิดโอกาสให้สตรีในระดับต่างๆทุกคนมีโอกาสเรียนรู้อย่างต่อเนื่องรวมถึงส่งเสริมและสนับสนุน ให้มีการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้

2.4.3 ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานที่เหมาะสมมาตรฐานหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการแรงงานผู้หญิง

2.4.4 ส่งเสริมให้ให้สตรีได้เข้าถึงและพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีที่สมัยใหม่ เพื่อให้รู้เท่าทันและสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาศักยภาพ โดยการจัดฝึกอบรมให้ความรู้สตรี ในด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้ใช้ในการประกอบอาชีพ การเพิ่มคุณภาพชีวิตและการมีส่วนร่วมในกิจการต่างๆให้รู้เท่าทันวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่มากับเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ได้อย่างเหมาะสมและส่งเสริมการขยายเครือข่ายสารสนเทศสมัยใหม่ให้ครอบคลุมทั้งในระดับหมู่บ้านและตำบลเพื่อให้สตรีทุกคนได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศส่งเสริมให้มีการ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่จะช่วยลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

2.5 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนสำหรับสตรีเพื่อการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนสำหรับสตรีเพื่อการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ปัญหาคือชาวบ้านในชุมชนยังไม่เห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาไม่เห็นความจำเป็นเพราะเขาต้องอยู่ในชุมชนไม่มีใครรับผิดชอบหน้าที่แทนเขาไปไหนไม่ได้ไม่มีโอกาสต่างๆ เป็นต้น การแก้ปัญหาคือสร้างแนวคิดแรงจูงใจปรับความคิดให้เห็นความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิตว่าช่วยให้ชีวิตเขาพัฒนาได้จริงเกิดประโยชน์และตอบโจทย์ความต้องการของพวกเขาได้หันมาร่วมกันพัฒนาชุมชนและทำให้ความเป็นอยู่ของพวกเขาดีขึ้น

2.6 ปัจจัยส่งเสริมการขับเคลื่อนและพัฒนาชุมชนสำหรับสตรีเพื่อการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ได้แก่

2.6.1 ประเด็นความรู้ที่มีความปรารถนาาร่วมกัน

2.6.2 การรวมตัวกันอย่างที่ไว้วางใจกันเพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- 2.6.3 มีแนวปฏิบัติหรือองค์ความรู้ที่เกิดจากการสร้างร่วมกันและนำไปปฏิบัติ
- 2.6.4 ให้สตรีได้รับรู้ และเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาในชุมชนตลอดชีวิต
- 2.6.5 ปรับแนวคิด ทศนคติที่ดีให้เกิดพลังอยากพัฒนาตน ชุมชน สังคมร่วมมือ เพื่อ

ประโยชน์ของชุมชนและตัวของเขาเอง

- 2.6.6 อำนวยความสะดวก แสดงความจริงใจในการที่จะพัฒนามุ่งมั่นอดทนเข้าใจ

ปัญหาที่แท้จริง ประสานงานกับเครือข่าย ร่วมมือ มีการทำงานที่เป็นระบบสร้างความเข้าใจร่วมกัน

- 2.6.7 ส่งเสริมการเรียนรู้ อ่านออกเขียนได้
- 2.6.8 สร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้
- 2.6.9 องค์กรต่าง ๆ ต้องช่วยกัน เช่น ผู้ใหญ่ กำนัน ครู นายอำเภอ ผู้ว่าราชการ

จังหวัด

- 2.6.10 สร้างความตระหนักให้ได้ และเป้าหมายให้ชัดเจน

แนวทางการจัดเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อขับเคลื่อนสังคมแห่งการเรียนรู้ ดั่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1ปรัชญา แนวคิด และหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อขับเคลื่อนสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นแนวคิดและกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ชุมชน สังคม และประเทศชาติแบบองค์รวมเพื่อสร้างสังคมที่เข้มแข็ง ยั่งยืน และมีความสุขสังคมที่ผู้คนมีนิสัยรักการเรียนรู้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการเรียนรู้มีนิสัยรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต สนใจและใฝ่หาความรู้อย่างสม่ำเสมอผู้คนสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ที่หลากหลายและใช้ความรู้และทักษะความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม เกื้อหนุนส่งเสริมให้บุคคลกลุ่มบุคคลและชุมชนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยอาศัยสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ทรัพยากรและแหล่งการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการสะดวกรวดเร็วและมีการให้บริการอย่างครอบคลุมทั่วถึงเป็นสังคมที่มีการแบ่งปัน การถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทุกคนในสังคม ทำให้เกิดพลังสร้างสรรค์ ร่วมมือบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่ององค์ความรู้จากผู้ทรงภูมิปัญญามีระบบการบริหารจัดการความรู้ที่ทุกคนและทุกภาคส่วนในสังคมสามารถมีส่วนร่วมได้การพัฒนาสังคมเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์บนฐานการพัฒนาด้านความรู้ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่ดีแบบองค์รวมเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีคุณภาพและมีความสุข หรือเป็นลักษณะของหน่วยงานหรือชุมชนที่ดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องพร้อมๆ กันเกี่ยวกับเรื่องอนุรักษ์ บำรุงรักษา ฟื้นฟู ปกป้อง คุ้มครอง พิทักษ์ส่งเสริม สนับสนุนช่วยเหลือ สืบสาน พัฒนาเผยแพร่และปลูกจิตสำนึกให้แก่สมาชิกได้เรียนรู้ด้วยวิธีการผ่านผู้รู้ สื่อ

เทคโนโลยี สารสนเทศ แหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและจากองค์ความรู้ต่าง ๆ ซึ่งทำให้สมาชิกสามารถสร้างความรู้ สร้างทักษะและมีระบบการจัดการความรู้ที่ดี รวมทั้งสามารถถ่ายทอดความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งภายในและนอกกลุ่มสมาชิกตลอดจนสามารถใช้ความรู้เป็นเครื่องมือในการเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาการดำเนินชีวิตให้มีความเหมาะสมกับสภาพของหน่วยงานหรือชุมชนนั้น ๆ

3.2 แนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อขับเคลื่อนสังคมแห่งโดยทั่วไปมีแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตดังต่อไปนี้

สร้างความตระหนักรู้และเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดสังคมแห่งการเรียนรู้การพัฒนาโดยใช้ความรู้เป็นฐานการพัฒนา และคุณค่าของการศึกษาตลอดชีวิต

จัดตั้งคณะทำงาน เรียกว่า คณะกรรมการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อทำหน้าที่วางแผนการดำเนินงาน พัฒนาและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้กำหนดโครงการต่าง ๆ และการประเมินผลการดำเนินงานรวมทั้งรับผิดชอบประสานงานร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

วิเคราะห์สภาพองค์กรหรือชุมชนในการพัฒนาไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กำหนดแผนการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ชัดเจนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

พัฒนาแผนปฏิบัติการอย่างละเอียดสำหรับการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

แสวงหาความร่วมมือจากกลุ่มเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

ดำเนินการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง

กำกับติดตามและประเมินผลความสำเร็จเป็นระยะๆ

สรุปลงองค์ความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการดำเนินงานกับสมาชิกและเครือข่ายที่หลากหลาย

ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลการดำเนินงานการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามรูปแบบที่ต้องการมีความยืดหยุ่นหลากหลายตามโอกาสและสถานการณ์ทุกภาคส่วนในสังคมต้องมีบทบาทร่วมกันในการจัดการศึกษา เช่น บ้าน วัดที่ทำงาน สถานประกอบการ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ สโมสร ศาลาประชาคม เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ของสถาบันการศึกษา เป็นการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เช่น บริการข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ เพื่อเป็นแหล่งความรู้ให้ผู้เรียนสามารถศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ส่วนกิจกรรมการเรียนรู้สามารถจัดได้อย่างหลากหลายโดยอาจใช้สื่อประเภทต่าง ๆ เช่น เรียนรู้จากครูผู้สอน วิทยุ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์แบบเรียนสำเร็จรูป หนังสือพิมพ์ การประชุม การอบรม

หน่วยงานหรือชุมชนจะต้องมีการผสมผสานความร่วมมือในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับความร่วมมือแบบหุ้นส่วนการมีส่วนร่วม ความสามารถในการดำเนินงาน และการติดตามผลการดำเนินงานโดยการสร้างโอกาสการเข้าถึงการเรียนรู้การส่งเสริมและการสร้างกลไกเพื่อการเรียนรู้ และการสร้างและพัฒนาเครือข่ายส่งเสริมและสร้างกลไกเพื่อการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากการพัฒนา

นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตการพัฒนาสื่อ อุปกรณ์และเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างเพียงพอ และหลากหลายสามารถตอบสนองการเรียนรู้ของแต่ละวัยต่างๆ ได้อย่างทั่วถึงการพัฒนากระบวนการบริการความรู้ อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย แสวงหาภาคีเครือข่าย การขับเคลื่อนสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้วยการสำรวจ วิเคราะห์และจำแนก ประเภทเครือข่ายเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการประสานความร่วมมือและการสนับสนุนการดำเนินงาน การประสานความร่วมมือและการสนับสนุนการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายเพื่อให้สามารถทำ กรอบและแผนงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสร้างแรงจูงใจด้วยการยกย่อง และให้รางวัลภาคีเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมได้ผลสำเร็จ

3.3 ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนสังคมแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ เนื่องจากสภาพการ ดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมเปลี่ยนจากการพึ่งพาอาศัยเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกันเป็นต่างคนต่างอยู่เห็น แก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมพฤติกรรมกรรมการบริโภควัตถุนิยมมีการอพยพย้ายถิ่น จากเมืองเล็กไปสู่เมืองใหญ่วัฒนธรรมใหม่จากสังคมอื่นเผยแพร่เข้ามาค่านิยมวัฒนธรรมดั้งเดิม เปลี่ยนแปลงไปมีการแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วด้วยสื่อประเภทต่างๆ ตลอดจน ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจของประเทศและโลกความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร สูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีการศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ อย่างต่อเนื่องในสภาวะที่มีความเปลี่ยนแปลงของสังคมเช่นนี้ทำให้คนขาดความเท่าเทียมกันใน 4 ด้าน ได้แก่

3.3.1 โอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสามารถได้รับการศึกษา อย่างเท่าเทียมกัน

3.3.2 โอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุน นักเรียน นักศึกษาสามารถ เข้าเรียนได้โดยไม่ไม่ขึ้นกับ ฐานะของผู้ปกครอง

3.3.3 โอกาสในการเพิ่มพูนและฝึกฝนทักษะนักเรียนนักศึกษาทุกคนสามารถเติบโตได้ใน โลกที่เป็นจริงผ่านการเรียนรู้บนฐานการทำกิจกรรม (Activity Based Learning)

3.3.4 โอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อรรถศาสตร์ โดยใช้เทคโนโลยีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ ศูนย์วัฒนธรรมและ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ

แนวทางการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

กระบวนการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ควรยึดหลักของการประสานความรู้จากภายในและ ภายนอกชุมชนเข้าไปสู่การใช้ประโยชน์และสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่สามารถแก้ปัญหา และสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของชุมชน นอกจากนี้ กระบวนการพัฒนาชุมชนควรให้ ความสำคัญกับกระบวนการการเรียนรู้ทางสังคม ที่เน้นการนำเอากระบวนการแก้ไขปัญหาแบบมี ส่วนร่วม เป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและชุมชนได้ด้วยตนเอง

ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนและพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ ปัญหาหลัก ได้แก่ นโยบายต้องชัดเจน ขาดการประสานงานทุกระดับ ขาดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ไม่มีงบประมาณ การบริหารจัดการไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคคือควรให้โอกาสชุมชนในการคิดวางแผนการแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยมีหน่วยงานราชการสนับสนุนองค์ความรู้และทรัพยากรการเรียนรู้ที่จำเป็น

ปัจจัยส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านพื้นฐานทางการศึกษาของสมาชิกชุมชน 2) ปัจจัยด้านทุนของชุมชนทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุนทางสังคมและวัฒนธรรม (ภูมิปัญญาของชุมชน ค่านิยม ประเพณี ฯลฯ) 3) ปัจจัยด้านหน่วยงาน/องค์กรทางการศึกษา และการพัฒนาภาคส่วนต่าง ๆ 4) ปัจจัยด้านนโยบายทางการศึกษาและการพัฒนาชุมชน

องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคคล เด็กและเยาวชน ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ และประชาชนในชุมชน ด้วยการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตทั้งสามรูปแบบการศึกษา นอกระบบ ในระบบ และตามอัธยาศัย โดยการฝึกอบรมให้ความรู้ทั้งด้านทักษะและประสบการณ์ การศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ทั้งในชุมชนและนอกชุมชน และการฝึกปฏิบัติจากสถานที่จริง การฝึกอบรมจากภาครัฐ การศึกษาจากหน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ ที่ไม่เป็นทางการ การเรียนรู้ผ่านผู้ใหญ่ ครู ผู้สูงอายุในชุมชน การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน เช่น กิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสาธารณประโยชน์ ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านชมรมนิยามประเพณีที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนรอบด้าน นอกจากนี้ องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสนับสนุนพร้อมเปิดโอกาสให้ชุมชน ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาระบบการเตรียมความพร้อมและแนะแนวทางใช้ชีวิต การศึกษาและอาชีพ การเสริมสร้างโอกาสในการเข้าถึงกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนทุกคน โดยผ่านกระบวนการกลุ่มเวทีประชาคม สื่อกลางการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้นำชุมชน สื่อโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ เป็นต้น

บทสรุป

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้สูงสุด จนเกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลจากการประพฤติปฏิบัติจนกลายเป็นวัฒนธรรม กล่าวคือ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทุกช่วงอายุ และทุกรูปแบบของการเรียนรู้ทั้งในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย โดยผู้เรียนริเริ่มขึ้นอย่างตั้งใจ และมีเป้าหมายในการพัฒนาความรู้ ทักษะ เจตคติ สมรรถภาพ และพฤติกรรม ที่ครอบคลุมการเรียนรู้ การเรียนเพื่อปฏิบัติ การเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกัน และการเรียนรู้เพื่อชีวิต ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองและสังคม ส่วน “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” เป็นเป้าหมายและอุดมการณ์ในการจัดโครงสร้างและระบบการจัดการศึกษาเพื่อทำให้บุคคลสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้เน้นในการขับเคลื่อนและพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ควรให้โอกาสชุมชนในการคิดและวาง

แผนการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยมีหน่วยงานราชการสนับสนุนองค์ความรู้และทรัพยากรการเรียนรู้ที่จำเป็นเพราะการเปิดโอกาสเช่นนี้จะเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชนการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สกว.เดือน พิมพิศาล. (2558). การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 2(3), 153 – 172.
- สนอง โลหิตวิเศษ. (2559, 24 ตุลาคม). ชุมชนแห่งการเรียนรู้. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ (Encyclopedia of Education) ฉบับที่ 51 (2559). <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/ENEDU/article/view/7820>.
- สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2558). การนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ในบริบทสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช). (2564, 10 มีนาคม). คู่มือการสร้างต้นแบบแห่งการเรียนรู้. http://www.rpu.ac.th/Library_web/doc/e-book_T/T015.pdf
- UNESCO. (1968). *Draft Programme and Budget for 1969 – 1970*. Paris: UNESCO.